

určitě, v *kterých* případech šu 28. obec. zř. čes., tedy v *samostatné* působnosti má *obec*¹³⁾ stálé státní kompetence, ke kterým (dle jeho definice kompetence) není dle obecního zřízení ani *oprávněna* ani *zavázána*. Tato formule W. tvoří přece mezi námi punctum litis. Do té doby nemělo by smyslu vésti s W. v této otázce jakoukoli další polemiku. —

Jsem hotov s „konkretisovaným“ právnickým obsahem článku W. Proti zcela paušálním výrokům a odsudkům jsem úplně bezbranný. Mé vývody jsou určeny jen pro ty, kdož se sami přesvědčí o pravém stavu věci nahlednutím „do spisů“ a kdož se nedají zmásti nějakým paušálním výrokem. Na další W. vývody budu odpovídati jen, pokud by toho — po nabytých zkušenostech — bylo třeba k správnému zjištění *skutečností* a pravého *smyslu* Weyrových právních názorů. Polemika má smysl, jen když odpůrce je přístupný protidůvodům. Pan prof. W. dovede však za *jediné* možný prohlašovati i názor, o kterém se druzí právem diví, že je *vůbec* možný.

Pan prof. Weyr mluví o literární slušnosti. Kdo použil ve vědecké polemice tak abnormálních zbraní, jako on, nemá vůbec práva mluvit o literárních mravech. Neznám příkladu z vědeckých polemik, aby někdo *zapřel* své původní názory a zlehčoval svého odpůrce pro *své vlastní* názory tak, jak to udělal p. prof. W. Radím mu na příště, aby nesáhal k takovým choulostivým zbraním. Vždyť v *právníké* polemice se mnou pranic mu nepomohou prostředky ajuristické.

Prof. Dr. Jiří Hoetzel.

Dodatek k psychologii vědecké polemiky.

Dr. František Weyr.

I. (*Rozpory*.) Došlo k odkrývání *rozporů*; ne sice neočekávaně, ježto již dne 28. března 1913 přinesl časopis „Přehled“ (č. 27) následující zprávu: „K polemice mezi profesory Hoetzlem a Weyrem se dovídáme, že poslední článek prof. Weyra ve Sborníku věd státních a právních *právnicky* tak překvapuje, že se stane důležitým literárním dokladem. Ve své už hotové odpovědi dokazuje totiž prof. Hoetzel, že prof. Weyr *nevyvrátil vůbec* jeho výtek a že nad to potírá i názory, které dříve sám s přesvědčením zastával. Se zřetelem k širší zajímavosti sporných bodů právních vrátí se „Přehled“ k polemice po vyjití odpovědi prof. Hoetzla článkem.“

Pokud se týče rozporů upozorňuji čtenáře na toto: Předcházející článek praví, že v Příspěvcích „vidím v subjektivním právu také

¹³⁾ Myslím při tom zase jen na „naši“ obec a je mi zcela lhostejna obec austrálská. W. je dokladem, že je možno neznati dobře ani „naši“ obce!

vůli“. „Právě proto je prý hádankou, jak mohu viděti ve zvířatech v Čechách zásadně právní osoby.“¹⁾ Zde především dlužno upozorniti, že rozumí se samo sebou, že pojem *práva* a pojem *právní osobnosti* jsou dva pojmy různé. Že mají zvířata vůli ve smyslu přírodovědeckém zrovna tak jako lidé, jest nepochybné. Ale *právně-relevantní* vůle nemají. To nevadilo, ježto jsou i lidé, kteří nemají právně relevantní vůle (na př. šílení, děti) a přece jsou právními subjekty a přece pojem práva zůstává týž. Mne překonal prý Kelsen, který „se svého stanoviska vidí právní subjekt i v neživé věci“. Názor svrchovaně absurdní; vyskytuje se však i v římském právu: *hereditas personae vice fungitur sicuti municipium et decuria et societas*“ (viz Heyrovský, Instituce, str. 108). I v nynějším právu nacházíme podobnou absurdnost, když mluví se na př. o „ústavu“ (tedy také neživé věci) jako o právním subjektu.²⁾ Co se týče otázky, zdali v kompetenci dlužno spatřovati živel povinnosti čili nic, dále o osobnosti či neosobnosti orgánů, uvádím toto: pro toho, kdo tvrdí, že orgán jako takový *není právní osobou* nýbrž tvoří s právním subjektem, jehož právě orgánem jest, *jeden nerozlučný celek*, nemůže tento orgán sám míti práv a povinností, jelikož právní povinností a práva může míti jen právní subjekt a ne něco, co právní osobnosti nemá.

¹⁾ Jak jsem to viděl, možno přesněji zjistiti z často citovaného článku v Nár. Listech.

²⁾ V předcházejícím článku použito referátu Teznerova, uveřejněného v Archiv f. öff. R. o Kelsenově díle. Podobně užil tohoto referátu Wittmayer ku své odsuzující kritice tohoto díla v „Neue Freie Presse“ (20. X. 1912). Ježto v předcházejícím článku doporučuje se tento referát *vřele* českým čtenářům, doporučuji i já *vřele* těmže čtenářům článek *téhož* Teznera, který uveřejněn jest dne 27. X. 1912 v Neue Freie Presse („Kelsens Lehre vom Rechtssatz. Eine Ergänzung kritischen Verfahrens.“) Cituji z něho následující passus: „Ich begrüße Kelsen als den einzigen und gleichzeitig imponierenden Repräsentanten des akademischen Nachwuchses, den Österreich auf dem Gebiete der universalen, rechtsphilosophischen Betrachtung des Rechtes besitzt, und betrachte ihn in dieser Hinsicht wegen des außerordentlichen Seltenheitswertes, wegen der geringen philosophischen Veranlagung des Österreichers im allgemeinen und der österreichischen Juristenwelt im besonderen als zu bewahrendes wissenschaftliches Kapital. *Das Kelsensche Werk bietet die erste groß angelegte österreichische Normentheorie* (podtrženo autorem), die wir besitzen. Es überbietet, was die Universalität seines Gehaltes anbelangt, die bekannten Werke von Binding, Thon, Bierling, soferne es seine Betrachtungen den Problemen des Staats- und Verwaltungsrechtes in höherem Maße zuwendet, als diese wesentlich das Privat- und Strafrecht berücksichtigenden Autoren. An seiner umwälzenden Bedeutung wird dadurch nichts geändert, daß es, wie alle seine Vorgänger, allenthalben auf die Opposition derjenigen juristischen Generation stoßen wird, die in der bisher üblichen Auffassung des Wesens des Rechtes und in der bisher üblichen Methode seiner wissenschaftlichen Behandlung aufgewachsen ist. Denn auch die wissenschaftlichen Gegner Kelsens werden, wie ich dies in meiner Rezension hervorgehoben habe, sich nach neuen Stützen der ihnen zur Natur gewordenen, zum Teil auch ungeprüften Axiomen beruhenden wissenschaftlichen Überzeugung umsehen müssen. Kelsens Werk wird an allen Ecken und Enden die Revision der überkommenen Grundlehren des Rechtes entfesseln und — wofür ich schon jetzt urkundliche Beweise in Händen habe — internationale Bedeutung gewinnen.“

Jinak by právní povinnost bez subjektu visela ve vzduchu. Řeknu-li, že někdo nebo něco má „právní osobnost“, říkám tím, že jest způsobilým nositelem práv a povinností, řeknu-li, že nemá právní osobnosti, znamená to tolik, jako bych řekl: nemůže míti vlastních práv a povinností. A právě proto, že orgán tvoří s právním subjektem, jehož orgánem jest, *právnícky nerozlučný celek*, lze zcela dobře (t. j. bez rozporů) užíti vět, které cituje předcházející článek z mých „Příspěvků“. Každý, kdo nehledá za každou cenu rozpory, ví, jak jsou míněny.

2. (*Psychologie polemiky*.) Titul předcházejícího článku jest zvolen zcela případně. K této psychologii dodávám stručně tyto *všeobecné*, a jak se mi zdá užitečné dodatky: Možno rozlišovat polemiky in rem a in personam a dle toho i polemisty. Polemistovi in rem jedná se o věc (názor), kterou chce porazit, kdežto osoba toho, kdo názor pronáší, jest mu vedlejší ba lhostejnou. Proto omezuje polemiku přesně na věc, o kterou mu jde. Opak platí o polemistovi in personam. Neklamné příznaky, že v konkrétním případě máme co činiti s polemistou in personam, jsou pak tyto: Ježto polemistovi in personam jest věc, o které jedná spor, vedlejší, neomezuje se v polemice na ni, nýbrž shání se po všem, co by protivníkovi před čtenářem mohlo uškoditi. Především uvádí kritiky, posudky a útoky, nepříznivé protivníkovi, bez ohledu na to, souvisejí-li se spornou otázkou čili nic.³⁾ Příznivých hlasů pak neuvádí vůbec nebo, nejde-li to, snaží se ukázati, že dotyčný recensent ničemu nerozumí. Zakládá-li si protivník na nějaké myšlence, tvrdí polemista in personam, že jest bezcennou, ba nesmyslem, pro všechny případy však — t. j. kdyby v budoucnosti přes očekávání měla se přece ujmouti — upírá protivníkovi prioritu, t. j. neuznává, že by byl prvním, který onen nesmysl vyslovil, resp. vědecky odůvodnil. Dalším příznakem polemisty in personam jest, že pro své polemiky vyhledává si časopisy ne dle znaleckých kvalit čtenářstva, nýbrž dle velikosti publika, ježto jde mu v první řadě o to, aby způsobil protivníkovi pokud možná velkou hanbu a nikoliv o to, aby pokud možná velká část čtenářů věci rozuměla. — Polemisty lze dále rozlišovat v útočné a odvetné, na vtipné a nevtipné. Vtipní užívají někdy s velkým úspěchem uvozovek („“) jako prostředku sesměšňujícího.

³⁾ V předcházejícím článku uveden jest pouze projev anonymního posuzovatele mé práce „Ein preßrechtlicher Reformvorschlag“ uveřejněný v „Gerichtshalle“. S naším sporem to sice věcně nesouvisí, citace jest však nad míru působivá. (O *anonymních* recensentech srovn. ostatně Schopenhauer: Parerga und Paralipomena, II., v článku „Über Schriftstellerei mit Stil“, str. 541—545 Reklamova vydání.) Abych příštím polemistům in personam ušetřil pracné shledávání s věcí nesouvisejících, nepříznivých posudků svých prací, uvádím je zde, pokud jsou mi známé, dle nynějšího stavu v pořadí chronologickém: Dr. Ferdinand *Heidler* v „Přehledu“ ročn. VII. č. 15 a 17, Dr. *J. Uhlíř* ve „Správním Obzoru“, ročn. IV. č. 2. a 4. S úspěchem dalo by se snad také užíti *Spiegelova* článku v „Oesterr. Zeitschrift für Verwaltung“ 1913, č. 2: „Zur Auslegung des Volkszählungsgesetzes und des Grundgesetzes über die Reichsvertretung (§ 11, lit. g).“

3. *Autokritika*. Na konec nepřijde snad čtenáři tohoto časopisu, když pojednou a neočekávaně tolik musel čísti o mých „Příspěvcích“, v nevhod úsudek autora samého o tomto spise: Spis „Příspěvky k teorii nucených svazků“ jest typickým příkladem spisu začátečnickova. Obsahuje veškeré vady a nedostatky, které v takových spisech se vyskytují, a to v míře vrchovaté, ježto mladý a nezkušený autor jeho, vzdálen jsa při sepisování university, ze které vyšel, a učitelů svých, neměl nikoho, kdo by mu poradil, nikoho, kdo by jej byl vedl. Vady vztahují se na systematiku, nedostatky na pozitivně právní část spisu. Aby si je autor během doby uvědomil, nebylo třeba bystrozraku sl. domácí kritiky. Přes veškeré tyto vady však pohlíží na spis ten, který vznikl silou první koncepce, i nyní ještě s jakýmsi uspokojením: položil si jím pro veškeré své další vědecké práce pevnou methodickou základnu, ze které ku své radosti dosud nemusil vzíti zpět ničeho.

ZPRÁVY.

Dne 2. května t. r. zemřel ve Vídni ve věku bezmála 85 let Dr. jur. Josef Unger, president soudu říšského a honorární profesor právnické fakulty university vídeňské.

V poslední době bylo mnoho psáno o Ungerovi státníku, právníku, učiteli a člověku. U nás zejména Právník (r. LII. č. IX.) přinesl z pera ministra ryt. Randy vzpomínku velezajímavou bohatstvím intimních zažitků a dojmající smutkem vyrůstajícím ze ztráty dávného, věrného přítele.

Na tomto místě budiž učiněna stručná zmínka o velikém významu Ungerově na poli naší civilistické právovědy. Se jménem jeho sluší spojovati renesanci tohoto oboru vědního. Jak poznamenává výše zmíněná posmrtná vzpomínka, ocitla se civilistika rakouská, když byla vyhynula generace, která ještě znala jiné právo občanské než zákoník občanský, ve stavu truchlivém. Unger to byl, per quem iuris prudentia paene extincta revixit. Navázav metodicky na učení školy historické v Německu, ukázal na bohatý proud, kterým lze oživit spráhlé pole naší civilistiky, na výtěžky totiž docílené klassickými právníky římskými a mocně rozkvétající moderní právovědou romanistickou; spisy pak, které na tomto metodickém základě vybudoval, skvěle prokázal význam hájené metody a získal záhy řady přesvědčených a horlivých stoupenců. Jedné věci při tom nesluší zapomenouti. Důsledkem složité národnostní konfigurace této poloviny našeho mocnářství bylo by se působení Ungerovu sotva podařilo plně proniknouti v celé její oblasti. Lze mluvit o šťastné náhodě, že Ungerovi dostalo se velmi záhy v Randovi spolubojovníka, jenž nejen kongeniálně působil na stejném foru, nýbrž jenž mimo to učitelskou činností na universitě pražské rozšířil hnutí vědecké Ungerem inaugurované, v důležité části říše — v zemích českých. Než to jsou věci, které náležejí na jinou stránku.